herpy

ŻABY

Mantella Barona

Mantella baroni

Mała, dzienna żaba z lasów wschodniego Madagaskaru, czarna, z pomarańczowo-czarnymi tygrysimi pręgami na tylnych kończynach i jasnozielonymi plamami u nasady kończyn. *Mantella baroni* dorasta do około 3 cm, należy do największych przedstawicieli rodzaju i żywi się mrówkami oraz innymi drobnymi stawonogami. Jest łatwa w utrzymaniu, jeśli terrarium stoi w chłodnym miejscu, ale nie znosi upału.

Rodzina: Mantellidae Nazwa angielska: Baron's Mantella

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**2-3 cm** długość od pyska do kloaki
Długość życia	**5-10 lat**
Aktywność	**Za dnia**
Tryb życia	**Naziemny**
Środowisko	**Las deszczowy i las górski**
Toksyny skórne na wolności	**Słabe**
Toksyny skórne w niewoli	**Brak** Zwierzęta z hodowli. Osobniki odłowione na wolności mogą przez długi czas zachować toksyny
Trudność	**Początkujący**

HODOWLA

Min. terrarium	**45 × 45 × 30 cm** D × S × W dla 4 dorosłych osobników
Temperatura w dzień	**21-24 °C**
Temperatura w nocy	**16-18 °C**
Wilgotność	**60-80%**
Woda	**Miska z wodą**
UVB	**Opcjonalne** Strefa Fergusona 1
Pokarm	**Małe bezkręgowce (skoczogonki, muszki owocowe)**
Utrzymanie	**W grupach**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Rozwój	**Kijanki w wodzie**
Miejsce składania jaj	**Na ziemi**
Dojrzałość płciowa	**12-18 miesięcy**
Liczba jaj w zniesieniu	**50-130**
Czas do wyklucia	**3-12 dni**
Okres larwalny	**42-56 dni** od wyklucia do metamorfozy
Pokarm larw	**Glony i rośliny i gotowa karma**
Opieka nad potomstwem	**Brak**

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Załącznik II**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Mantella baroni to mała, wyraziście ubarwiona żaba o czarnym grzbiecie i jaskrawo ubarwionych kończynach. Przednie kończyny i uda są żółte do zielonkawych, a barwa przechodzi wzdłuż boków w dużą, okrągłą plamę. Tylne kończyny są pomarańczowe z nieregularnymi czarnymi pręgami przypominającymi tygrysie futro, a nad oczami biegnie od pyska jasna linia. Ubarwienie jest bardzo zmienne osobniczo: przednie kończyny bywają od jasnozielonych po intensywnie pomarańczowe i żółte. To ubarwienie ostrzegawcze: żaba jest toksyczna dla drapieżników.

Gatunek osiąga około 3 cm długości od pyska do kloaki i należy do największych w rodzaju. Samice są nieco większe i znacznie bardziej krępe niż samce. Samice dorastają do 23-34 mm, a samce do 24-32 mm, a różnica staje się wyraźna, gdy zwierzęta mają 10-12 miesięcy. Gatunek opisano w 1888 roku i nazwano na cześć angielskiego botanika i misjonarza Richarda Barona, który zebrał go na Madagaskarze. Starszą nazwą jest *Phrynomantis maculatus*.

M. baroni łatwo pomylić z *M. madagascariensis*, która ma niemal identyczny rysunek. Najpewniejszą różnicą jest gardło: *M. madagascariensis* ma błękitny wzór w kształcie podkowy, natomiast *M. baroni* ma pojedynczą plamę na podbródku albo całkowicie czarne gardło. Ponadto u *M. baroni* czerwień na tylnych kończynach kończy się na stawie, podczas gdy u *M. madagascariensis* przechodzi przez całe udo. Zwierzęta w handlu są więc często pomieszane, a za ten gatunek bywają też brane *M. cowanii* i *M. pulchra*.

Żaby pobierają substancje toksyczne (alkaloidy) z mrówek i roztoczy, które zjadają, i nie wytwarzają ich same. Toksyczność zależy od pokarmu i miejsca występowania. Trucizna nie jest szczególnie groźna dla ludzi, ale należy unikać kontaktu i myć ręce po każdym kontakcie ze zwierzętami lub terrarium. U zwierząt karmionych hodowlanymi owadami toksyczność z czasem najwyraźniej zanika. Średnia długość życia nie jest udokumentowana, ale osobniki odłowione z natury żyły w niewoli ponad 5 lat, a gatunek prawdopodobnie może dożyć znacznie dłużej.

Czytaj więcej: Zakup zwierząt: odchów, odłów i transport

Występowanie i środowisko

Mantella baroni występuje wyłącznie na Madagaskarze, skąd pochodzi cały rodzaj. Zasięg jest stosunkowo duży i wydłużony, obejmuje wschodnio-środkowy Madagaskar w głębi lądu od wschodniego wybrzeża, od Fierenany na północy po masyw Andringitra na południu. Na tym obszarze leży Park Narodowy Ranomafana.

Gatunek figuruje na Czerwonej liście IUCN jako niezagrożony ze względu na duży zasięg, ale trend liczebności populacji jest w rzeczywistości nieznany. Lasy są zagrożone wycinką pod uprawy, pozyskiwaniem drewna i zabudową. Gatunek jest wpisany do załącznika II CITES.

> **Naturalny zasięg:** Madagaskar.

ŚRODOWISKO

Żaba żyje na dnie wilgotnych lasów tropikalnych i subtropikalnych, zarówno nizinnych, jak i górskich, najczęściej na wysokości 600-1 200 m n.p.m., spotyka się ją też w lasach zdegradowanych i wzdłuż strumieni. Przebywa wśród warstwy liści, kamieni i mchu i jest aktywna w dzień.

Rok dzieli się na porę deszczową i chłodniejszą porę suchą. Rodzaj jest najbardziej aktywny w najwilgotniejszym okresie od grudnia do lutego, kiedy samce głośno nawołują, broniąc terytoriów, a samice obżerają się mrówkami, roztoczami i innymi drobnymi stawonogami. Gdy deszcze ustają i nadchodzą chłodniejsze, suche miesiące, zwierzęta stają się mniej widoczne i ukrywają się w ściółce. Jaja składane są na lądzie blisko wody, a ulewne deszcze spłukują rozwinięte kijanki do wody. Dni i noce są stosunkowo chłodne i terrarium powinno to odzwierciedlać.

Czytaj więcej: Odchów kijanek

Hodowla

TERRARIUM

Parę można trzymać w terrarium o pojemności około 40 litrów. Cztery dorosłe osobniki potrzebują terrarium o wymiarach co najmniej 45 × 45 × 30 cm, a większa liczba zwierząt wymaga większej powierzchni dna. Żaba jest naziemna, więc powierzchnia dna jest ważniejsza niż wysokość i 30 cm wysokości wystarczy. Poza okresem rozrodu zwierzęta są wobec siebie w większości spokojne, ale samce bronią terytoriów, a dorosłe samice mogą walczyć w okresie rozrodu, więc lepiej wybrać większe niż mniejsze terrarium z wieloma przegrodami wzrokowymi.

Prosta aranżacja to podłoże z mokrego torfowca (sphagnum) lub cienkiej warstwy wilgotnej mieszanki ziemi, kilka kawałków kory korkowej, sztuczne lub żywe rośliny i mała, płytka miska z wodą. Jeśli podłożem jest wilgotny ręcznik papierowy, trzeba go często wymieniać, czasem codziennie. W terrarium naturalnym najpierw układa się warstwę drenażową ze żwiru lub keramzytu, następnie siatkę, a na niej kilka centymetrów ziemi i liści. Nie używaj zwykłej ziemi ogrodowej z nawozem i

dokładnie opłucz rośliny z pestycydów. Zapewnij wiele kryjówek z kory, korzeni lub połówek doniczek, aby wszystkie zwierzęta mogły się schować. Pokrywa musi przylegać na tyle szczelnie, by utrzymać wilgotność, ale jej część powinna być z siatki, aby powietrze nie stało w miejscu.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja Czytaj więcej: Budowa terrarium i podłoże bioaktywne

TEMPERATURA

Mantella baroni dobrze czuje się w zwykłej temperaturze pokojowej, 21-24 °C w dzień, a w nocy temperatura może spadać do 16-18 °C. Gatunek łatwo się stresuje w temperaturach powyżej 27 °C i za wszelką cenę trzeba unikać przegrzania: w obrębie rodzaju temperatura powyżej 27 °C może szybko okazać się śmiertelna. Temperatura nocna nie jest udokumentowana dla samego gatunku, lecz zapożyczona od *M. aurantiaca*.

Większość mieszkań nadaje się przez cały rok, ale parapet okna od strony południowej już nie. Uważaj na lampy nad terrarium, zwłaszcza przy żywych roślinach: używaj LED lub innego oświetlenia, które nie grzeje. Mierz temperaturę termometrem cyfrowym na wysokości zwierząt. Opis pory deszczowej i suchej w naturze przemawia za chłodniejszym i nieco suchszym okresem przez kilka miesięcy, ale właściwe zimowanie nie jest dla gatunku udokumentowane.

WILGOTNOŚĆ I ZRASZANIE

Gatunek toleruje szeroki zakres wilgotności powietrza, ale najlepiej czuje się przy 60-70 % na co dzień i do 80 % w okresie rozrodu. Zraszaj terrarium codziennie odkamienioną wodą, obficie w upalne dni i nieco mniej, gdy jest zimno. Podłoże ma być wilgotne, ale nie zalane. Możesz przykryć części siatkowej pokrywy szkłem lub plastikiem, aby utrzymać wilgoć, ale zadbaj, by część powietrza mogła mimo to krążyć.

Kilka miesięcy suchszych warunków, po których następuje obfite zraszanie, wywołuje zachowania godowe (zob. Parring). Jeśli powietrze jest zbyt suche przez dłuższy czas, skóra wysycha, a zwierzęta chudną. Płytka miska z wodą chroni żaby przed wysuszeniem, gdy powietrze jest suchsze.

WODA I JAKOŚĆ WODY

Postaw w terrarium płytką miskę z wodą i dbaj, by zawsze była pełna. Żaby słabo pływają, więc miska musi być na tyle płytka, by mogły łatwo z niej wyjść, i nie może zajmować dużej części dna. Głębokość nie jest udokumentowana dla samego gatunku, ale najwyżej kilka centymetrów w zupełności wystarczy.

Płazy wchłaniają wodę i substancje przez skórę, więc używaj wyłącznie wody deszczowej, wody z odwróconej osmozy z dodatkiem minerałów lub wody z kranu uzdatnionej od chloru, chloraminy i metali ciężkich. Wymieniaj wodę codziennie lub co drugi dzień i szoruj miskę, gdy pojawi się nalot. Nie używaj żadnych środków czyszczących.

OŚWIETLENIE I UVB

Nie udokumentowano zapotrzebowania gatunku na UVB. Jest on jednak aktywny w częściowym nasłonecznieniu w naturze, więc słabe oświetlenie UVB (strefa Fergusona 1) jest prawdopodobnie korzystne, o ile są cień i rośliny, by zwierzęta mogły wybierać. Oświetlenie dla roślin nie powinno grzać. Światło powinno być włączone 10-12 godzin dziennie, a w nocy ma być ciemno.

Czytaj więcej: Światło i UVB

ŻYWIENIE

Żaba jest zapalonym łowcą i jako dorosła może zjadać większe ofiary niż większość innych gatunków w rodzaju. W naturze żywi się głównie mrówkami oraz chrząszczami, pająkami i roztoczami. W terrarium karmi się ją drobnymi stawonogami, większość chętnie przyjmuje pokarm do ok. 6 mm: świerszcze 3-6 mm, skoczogonki, prosionki, małe larwy muchy czarnej (black soldier fly), hodowlane bezskrzydłe muszki owocówki, mszyce, małe nimfy karaczanów, termity i larwy trojszyka. Bardzo małe larwy barciaka można podawać dla urozmaicenia. Różnorodność zapobiega niedoborom.

Podawaj 5-15 owadów na żabę co drugi dzień albo małe porcje codziennie i dostosowuj ilość do kondycji zwierząt. W chłodne dni wystarczy karmienie raz w tygodniu. Rozkładaj pokarm w kilku miejscach, inaczej silne osobniki będą odganiać słabsze samce od jedzenia. Obsypuj owady dobrym preparatem wapniowo-witaminowym co drugie lub trzecie karmienie, a u młodych przy każdym karmieniu. Ilości zapożyczono od gatunków pokrewnych. Muszki owocówki i świeżo wyklute świerszcze rzadko są dostępne w zwykłych sklepach zoologicznych, więc warto hodować je samemu lub zamawiać u dużego dostawcy.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Mantella baroni jest aktywna w dzień i przez większość dnia można ją obserwować, jak patroluje swoje terytorium i poluje. Samce nawołują krótkimi, pojedynczymi kliknięciami w ciągu dnia, by bronić terenu i wabić samice, i mogą się ze sobą siłować. Zwierzęta najlepiej trzymać w małej grupie z wieloma kryjówkami i odpowiednią przestrzenią.

Żab w miarę możliwości nie należy brać do rąk. Ich skóra jest delikatna i wchłania substancje z dłoni, a zwierzęta są toksyczne dla drapieżników. Jeśli trzeba przenieść żabę, np. podczas sprzątania, użyj małego, czystego plastikowego pojemnika i nie dotykaj jej suchymi rękami. Świeżo kupione osobniki z odłowu są często wychudzone i mają pasożyty, dlatego muszą przejść kwarantannę przez kilka tygodni lub miesięcy w osobnym terrarium. Najlepiej wybieraj zwierzęta z hodowli.

Czytaj więcej: Kwarantanna i higiena

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Samce są mniejsze i smuklejsze niż samice i można je rozpoznać po nawoływaniu. Samice są o około jedną piątą większe i znacznie bardziej krępe, a różnica staje się widoczna po ok. 10-12 miesiącach. Przypuszcza się, że dojrzałość płciowa następuje w wieku około 12-18 miesięcy, ale wiek ten nie jest udokumentowany dla samego gatunku. Najłatwiej rozmnaża się grupa siedmiu lub więcej osobników z przewagą samców nad samicami.

Najpewniejszym sposobem na uzyskanie obu płci jest kupienie małej grupy młodych i wychowanie ich razem.

GODY I KOPULACJA

Rozród jest powiązany z porą deszczową, a w naturze samce nawołują najczęściej w najwilgotniejszej części roku. Rozmnażanie w niewoli wymaga cierpliwości i sztucznej pory suchej: zraszanie i karmienie ogranicza się o połowę na 3-4 miesiące, przy czym przez cały czas w płytkiej misce musi być czysta woda. Następnie przez około sześć miesięcy zrasza się codziennie i karmi obficie. Pora sucha może być obciążeniem, więc kontroluj wagę zwierząt i przerwij ją, jeśli niektóre źle wyglądają.

W ciągu kilku dni od zwiększenia zraszania samce zaczynają nawoływać, a gotowe samice nabrzmiewają od jaj.

JAJA I KIJANKI

Samica składa jaja na lądzie, w wilgotnych zagłębieniach lub szczelinach blisko wody. Zniesienie może liczyć ponad 50 i do ok. 130 jaj. Często zapłodniona jest tylko część jaj, a czasem żadne. Jaja nie są pigmentowane.

Jaja przenosi się na wilgotny torfowiec w zamkniętym pojemniku. Gdy w galarecie widać wijące się małe, białoszare kijanki, dolewa się wody, tak by zalać skrzek i umożliwić kijankom swobodne pływanie. Po kilku dniach przenosi się je pipetą do dojrzałego akwarium z filtrem gąbkowym. Nie ma opieki nad potomstwem. Przez pierwsze dni kijanki żywią się żółtkiem. Następnie karmi się je codziennie lub co drugi dzień algami, takimi jak spirulina i chlorella, płatkami dla ryb, ochotką i rozwielitkami. Odchowuj je razem w dużych plastikowych pojemnikach z kępką mchu jawajskiego lub kawałkiem epipremnum, które dają kryjówkę i utrzymują wodę w czystości. Przez pierwsze tygodnie woda powinna mieć 3-5 cm głębokości, później do ok. 10 cm. W temperaturze około 23 °C kijanki chętnie jedzą. Temperatura wody powinna wynosić 18-26 °C bez dużych wahań, a woda musi być uzdatniona od chloru i metali ciężkich. Nie przekarmiaj, bo pogarsza to jakość wody.

METAMORFOZA

Kijanki są gotowe do opuszczenia jaja ok. 3-12 dni po złożeniu, a termin ten zapożyczono od gatunków pokrewnych. W temperaturze około 23 °C wykształcają kończyny po 6-8 tygodniach (42-56 dni) i zaczynają opuszczać wodę. Kijanki z tego samego zniesienia rozwijają się w różnym tempie, a w chłodniejszej wodzie trwa to dłużej.

Gdy pojawią się przednie kończyny, kijankę przenosi się do pojemnika z najwyżej 1 cm wody i szczelną pokrywą. Gdy tylko ogon zaczyna się wchłaniać, małą żabkę przenosi się do terrarium lądowego z wilgotnym ręcznikiem papierowym i kryjówką, np. z liścia epipremnum, suchego liścia dębu lub zgniecionej wilgotnej serwetki.

ODCHÓW MŁODYCH

Świeżo przeobrażone żabki są bardzo małe (u *M. aurantiaca* 7-10 mm) i potrzebują dużo drobnych stawonogów. Przez pierwsze tygodnie żywią się głównie świeżo wyklutymi skoczogonkami, a w wieku 2-3 miesięcy mierzą około 13 mm i przyjmują małe muszki owocówki oraz świerszcze 3 mm. Muszki owocówki i świeżo wyklute świerszcze przyjmuje

większość z nich, ale dla najmniejszych są za duże i te dostają skoczogonki, mszyce lub grudkę wilgotnego kompostu z ogrodu z drobnymi zwierzętami. Trzymaj je pojedynczo w małych pojemnikach lub w grupach po dwa do pięciu w pojemnikach o wymiarach ok. 13 × 13 × 8 cm. Zawsze zapewniaj trochę pokarmu i obsypuj go wapniem i witaminami przy każdym karmieniu.

W wieku 2-3 miesięcy można je przenieść do większego terrarium z mchem lub ziemią, korą i roślinami. Młode zwierzęta utrzymuje się tak jak dorosłe. Pełne ubarwienie pojawia się zwykle po 3-8 miesiącach.

Zdrowie i częste błędy

Mantella baroni jest w niewoli wrażliwa na przegrzanie i przesuszenie, a większość problemów wynika z niewłaściwego mikroklimatu lub żywienia. Typowe błędy to:

- Zbyt wysoka temperatura. Powyżej 27 °C powoduje stres i słaby apetyt i może szybko zabić zwierzęta. Utrzymuj temperaturę dzienną na poziomie 21-24 °C.
- Zbyt suche powietrze lub zbyt rzadkie zraszanie, które wysusza skórę. Zwierzęta chudną.
- Niedobór wapnia i witamin z powodu nieobsypywania owadów. Prowadzi to do słabego wzrostu i krzywych kończyn.
- Słabe osobniki odganiane od jedzenia przez silne samce. Karm w kilku miejscach i rozdziel zwierzęta, jeśli niektóre są mocno prześladowane.
- Brudne podłoże i stojące powietrze, które sprzyjają bakteriom i grzybom. Regularnie wymieniaj podłoże i czyść miskę z wodą.
- Osobniki z odłowu, które często przybywają wychudzone i z pasożytami. Kwarantanna i wizyta u weterynarza są konieczne.

Zdrowe zwierzę ma jasne oczy, pełne ciało i jest aktywne w dzień. Zgłoś się do weterynarza znającego się na płazach, jeśli zwierzę chudnie, nie je przez kilka tygodni albo ma rany lub obrzęki.

Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.